

non levis suspicio mentem subit, Asiongaber nomen esse appellativum, non proprium, applicarique Hebræorum more non uni tantum urbi, aut portui, sed diversis, ubi similis invenitur significatio. Significat autem Asiongaber juxta interpretationem S. Hieronymi de locis Hebraicis lignationes viri; ubicumque ergo inveniretur portus cædendis lignis accommodatus, silvisque densioribus ferax, illum nomine Asiongaber designari posse non dubito. Et talis fortasse erat portus aliquis circa Ascalonem, vel castra Gabriæ in littore Mediterraneo, ubi silvas, et nemora lignorum non mediocria exerevisse auctores non desunt, qui referant. De quo videri potest Pineda ubi supra, agens contra Goropium, qui acriter defendit Asiongaber in littore Mediterraneo fuisse, eumque sequitur Vivar super locum Flavii Dextri supra citatum.

XXXI. Sed quomodo, inquires, salvari potest verbum Scripturæ designantis locum ipsum Asiongaber in littore maris rubri? Quomodo ergo in Mediterraneo mari illud ponimus, quod a mari rubro distinctum, nemo est qui ignoret? Ad hoc facilis est responsio. Mare rubrum in Scriptura, non pro solo illo mari quod vulgo rubrum dicitur, et est Arabicus sinus, sed etiam pro alio mari solet sumi, de quo in capite primo Deuteronomii extat insignis locus ubi dicitur: *Locutus est Moyses ad omnem Israel trans Jordanem in solitudine campestri contra mare rubrum inter Pharan, et Jophel, etc.* Constat autem quod in illo loco trans Jordanem non habetur ex adverso mare Rubrum, quod est sinus Arabicus, cum inde longissime distet, nec contra illud sit, sed quasi ad latus. Erat ergo tunc Moyses contra mare mortuum ubi Jordanus absumitur, et illud vocatur mare rubrum. Ratio autem cur nomen

rubri maris etiam aliis maribus applicatur ea est quia mare rubrum in Hebræo dicitur mare Suph, id est, mare terminatum, quale etiam est Mediterraneum, quod ab Herculeo freto ingrediens in Palæstinæ littoribus terminatur. Unde et apud Jonam, quem constat ex Ioppe navigasse per mare Mediterraneum, invenimus nominasse ipsum mare Suph, cum in capite secundo orat in ventre ceti, et inquit: *Abyssus vallavit me, pelagus operuit caput meum*, ubi in Hebræo habetur *mare Suph operuit caput meum*: unde etiam quando dicitur Asiongaber esse in littore maris Suph, nihil prohibet intelligere nomine illo mare Mediterraneum, quod etiam mare terminatum est, et Suph nominari potest. Quod enim intelligit Pineda, Jonam, quando illa verba pronuntiavit, non fuisse in mari Mediterraneo, sed belluam in cujus ventre orabat pervicacissimo decursu totum Mediterraneum, et oceanum Africum circumnisse, et ad mare rubrum Arabici sinus, quod frequens balenarum est, pervenisse, ibique orasse Jonam cum dixit: *Mare Suph operuit caput meum*, omnino fabulosum redolet commentum. Quis enim credet spatium illud maris, tam Mediterranei, quam oceani, quod nunc naves Indicæ etiam fecundissimo vento flante vix quatuor mensibus enavigant, balenam Jonæ tribus diebus, et tribus noctibus enatasse, ut a Mediterraneo per oceanum per quatuor fere millia leucarum deveniret in Arabicum sinum? Ergo facilius dicendum est nomine maris Suph etiam Mediterraneum intelligi, per quod navigabat Jonas.

XXXII. Habemus ergo ex dictis supremam difficultatem debellatam, et stratam viam ad asserendum ex Asiongaber, qui erat portus aliquis maris Mediterranei densioribus sil-

vis vestitus, et vocatur Asiongaber, id est, lignationes viri, ad oram maris Suph terminati, Salomonis classem enavigasse tam in Tharsis, quam in Ophir. Unde non improbabile redditur quod sicut Tharsis erat occidentalis portus, et in ipso Hispaniæ Bœticæ littore insignis, ita Ophir in Hispania fuerit apud Bracharensem, seu Gallicianam regionem, quæ Ophir dicta est ex nepoti-

bus Ophir illic appulsis, ut Flavius Dexter affirmat. Unde manifestum relinquitur tantam auri vim, quæ usque ad miraculum Salomoni ex classibus proveniebat, Hispanica fuisse metalla, subministrasseque Hispaniam nostram magnificentiam illam, et opulentiam, qua nullus rex terrarum, aut gloriosior inveniri potuit, aut sublimior.

QUÆSTIO QUARTA MORALIS.

An Ecclesiasticum collegium censeatur extinctum, et ad sæcularem principem redire per defectum omnium, qui de collegio sunt.

I. Nihil prorsus erravit, qui ecclesiasticas congregationes, et spirituales conventus non tantum quasdam paradisi emissiones, aut florentia prata, et hortorum Dei delicias, sed et coelestium astrorum speciem quamdam, et veluti coronam multiplici radiorum densitate certantem affirmare contenderit: *Quam pulchra tabernacula tua Jacob, et tentoria tua Israel* (dixit præ-sagus ille, et male sibi conscius vates Balaam, Num. xxiv) *ut vallis nemorosæ, ut horti juxta fluvios irrigui, ut tabernacula, quæ fixit Dominus, quasi cedri prope aquas.* Eterat carnalis adhuc ille Israel, et duræ cervicis populus, temporibus intentus, vacans sæcularibus. Cujus tamen tentoria, et dispositiones castrorum, et universa opera, ac ministeria, quia Dei regebantur consilio, et ordine, sic admirabilia visa sunt, ac decoris plena, ut etiam superbientem, ac reluctantem animum prophetæ in sui rapuerint admirationem, et laudem, nec aliquid floridioris amœnitatis prætermissum sit,

cui tam pulchræ dispositionis ordinem non assimilaverit. Quid si daretur Christi Ecclesias, et spirituales cœtus aspicere, et choros illos castrorum spiritualibus nequitiis formidabiles, et mentes illas, quarum conversatio quotidiana in cœlis est, propriis oculis intueri? Nonne plusquam terrenæ amœnitatis paradisum, aut irriguos hortos, et floridissima vireta congregationes hujusmodi censeret, astrisque fulgentissimis compararet, quas super ipsa sidera anhelanti desiderio conspiceret ambulantes? Et quidem inter omnia visibilia opera Dei, supremum obtinere locum illustre illud firmamentum, quod stellis innumeris condecoratum ex alto, ac summo totius universi vertice refulget, nemo est qui possit ignorare: *Altitudinis firmamentum* (inquit sapiens Ecclesiast. xliii) *pulchritudo ejus est species cœli in visione gloriæ.* Quid enim firmamento illo pulchrius, quid globosa illa chrystallo speciosius excogitari potest, cum cœlum serena nocte suspicimus, illosque

scintillantes oculos identidem contemplamur, et admiramur? Quamdam etenim vitæ similitudinem in se ipsis referunt, dum præter uniformem, et mensuratissimum vastæ illius rotationis motum, etiam perpeti quadam inctatione perennes excubiarum vigilias observare se demonstrant. Unde non defuerunt olim, qui gyrum stellarum deos esse putaverunt, ut dicitur Sapientiæ XIII, quasi quemdam luminosæ coronæ verticem, et splendorem divinitatis insigne existimantes. Et ut colligitur ex capite XVII Deuteronomii Amorrhæi etiam ante tempora Abrahamæ, solem, et lunam, et universam cœli militiam adoravere; eamque abominationem longo post tempore Manasses rex Juda cum ingenti scandalo totius populi legitur in Hierusalem induxisse, dum in ipsa sancta civitate extruxit altaria in duobus atriis templi Domini, soli, et lunæ, et duodecim signis, omnique militiæ cœli, ut dicitur IV Reg. XXI. Quin et Plato philosophus ac sapientissimi quique Romanorum, ipsique etiam Pharisæi Judæorum doctissimi, cœli sidera divinis mentibus animari putantes, iisdem Hebraica nomina indiderunt, eademque coluerunt, et Angelos esse putaverunt. Quin et de pluribus mortalium in sidera relatis plenæ sunt ethnicorum fabulæ, et monumenta. Quibus omnibus erroribus pulchritudo siderum materia, et occasio fuit, et si non sine grandi errantium culpa, quippe quos animo, et mente ulterius tendere, illiusque potentiam, et magnitudinem agnoscere oportebat: *Qui numerat multitudinem stellarum, et omnibus eis nomina vocat.*

II. Sed tamen etsi mutatos in sidera mortales, ethnicorum figmenta delirent, eisdem tamen justos rectissime comparatos catholica veritas agnoscit. Unde Simon Oniæ

filius: *Quasi stella matutina in medio nebulae, commendatur, etc. Qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates, futuri dicuntur; nec semel S. Gregorius in libris moralium Apostolos, et justos stellis designari significat, ipsi enim felici sidere nati, sua fata factis anteverunt, et superant, vereque sapientes effecti ea sapientia, quæ desursum est, astris non immerito dominantur. Nec minus ad rem hanc pertinet, eamque maxime illustrat magnum illud signum, quod in cœlo apparuisse S. Joannes testatur: *Mulier, inquit Apocalyps. XII, amicta sole et luna sub pedibus ejus, et in capite ejus corona stellarum duodecim*: magnum revera signum tam fragilem naturam inter tot ardentia lumina non consumi. Sed quid miramur si Angelorum Reginam sidera coronant? Si creatoris genitrici altiores, splendioresque creaturæ deserviunt? Si dominæ suæ stellæ duodecim ancillantur? Mirari potius debemus quod illa, quæ pulchra est ut luna, electa ut sol, stellarum pulchritudine capta maris stella nominari vehementer delectetur: sed longe mirabilius quod ejusdem Virginis Filius, qui salutem mundi protestatus est, cujus facies inter prophetarum, et Apostolorum vertices resplenduit sicut sol, jam nunc excelsior cœlis factus, etiam stellam se gratulabunda voce nominet et gloriatur: *Ego, inquit sum radix, et genus David, stella splendida et matutina.* Quidni ergo magnæ dignitatis esse dicamus, justorum animas stellis comparari, quarum nomen, et titulum sol ipse justitiæ non aspernatur, nec despicit? Sed quasi stella matutina oriens ex alto per eclipticam, et signum virginis, ad nos usque decurrit, sicut olim fuerat de ea prophetatum: *Orietur stella ex Jacob, et consur-**

get virga de Israel. Num. XXIX.

III. Si ergo quælibet anima hominis juste viventis astro comparatur, si quilibet ad justitiam erudiens multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates radiaturus promittitur, longe rectius ipsas justorum fideliumque, et Ecclesiæ congregationes astra nuncupabimus, ut quemadmodum duo, vel tres, imo plures in Christi nomine congregati cor unum et animam unam in lumine charitatis constituunt, sic et astrum unum velut in unam faciem pluribus luminaribus confluentibus rectissime possint appellari, et sicut stella differt a stella in claritate, sic inter eas divisiones gratiarum sunt, idem autem Spiritus; et divisiones ministrationum sunt, idem autem Dominus, ut non minori circumdata varietate, quam cœlum ipsum sancta mater Ecclesia stellarum suarum numero pariter, et differentia gloriatur. Sed quo numero? Innumero plane: *Numquid est numerus militum ejus, inquit unus sanctorum, (Job XXV) et super quem non surget lumen illius?* Quasi idem sit militum istorum numerus, et stellarum ipsarum multitudo, quas oriens illud super cœleste lumen tam splendide decorat, et illustrat. Sed et olim ad ipsum fidei patrem Abraham in persona credentium, et fidelium dictum est: *Suscipe cœlum, et numera stellas si potes: sic erit semen tuum,* Genes. XIX. Quis enim hoc Ecclesiæ cœlum suspiciens plane non admiretur tot admirabilium sacerdotum congregationes, tot in negotiis fidei, et morum Concilia, tantam presbyterorum canitiem, tam sublimem cathedralium, collegiarumque Ecclesiarum auctoritatem, et pondus? Quid innumera religiosorum agmina, et monasteria spiritualibus institutis, et disciplinis exulta cum ex solo S. Benedicti ordine doceat Folengius re-

ferri in decretis pontificum uno eodem tempore supra septem et triginta millia cœnobiorum, quas abbatias vocant, extitisse. Qua ratione Beda in homilia de laudibus sanctæ Scholasticæ, non immerito eundem sanctum Benedictum caput omnium monasteriorum, et omnium doctorum monachorum appellavit.

IV. Verumtamen cum tantam hanc stellarum, et siderum Ecclesiæ varietatem, et ut Paulus loquitur tantam hanc impositam nobis nubem testium contemplor, non immerito eorum officium, munusque admiror, quibus proprium est adunatis radiis, et splendoribus conglomeratis adversus hostes armæ capessere, et quasi multitudinem militiæ cœlestis ipsi Christo, ejusque fidei exhibere, etiam modo plusquam duodecim legiones Angelorum. Nonne apud Jesum filium Sirach Ecclesiastici XLIII, versu IX scriptum reperimus, cœlum ipsum vas esse castrorum in excelsis, in firmamento cœli resplendens gloriose? *De cœlo dimicatum est contra eos* inquit fortis illa, et invicta femina Debbora, *Judicum V: Stellæ manentes in ordine, et cursu suo adversus Sisaram pugnaverunt.* O quam felici Marte decertant gloriosa ista sidera, non exeundo, non ambulando, non terras et maria circumeundo, sed manentes in ordine, et cursu suo, dum enim stellæ istæ ordinem suum, cursumque non tenuerint, Sisaram vincere impossibile est. Nec otiose divina lex cum de instituenda bellorum ratione disponit, primum fundamentum, et totius felicitatis eventus fiduciam, in sacerdotum tubis, et clangore ecclesiastico reponit, Num. X: *Si exieritis, inquit, ad bellum contra hostes vestros, clangent sacerdotes ululantibus tubis, et erit recordatio vestri coram Deo, ut eruamini de manibus*

inimicorum vestrorum. Nec fefellit eos divinum promissum. Nam Josue vi, cum populus Dei urbem Jericho circumiret, et sacerdotes clangerent tubis, muri illico corruerunt, et civitas capta, et deleta fuit. Sic etiam II Paralipomen. XIII, in exercitu regis Juda, sacerdotes tubis canere cœperunt, et perterritus Deus Israelitas, et corruerunt ex eis quingenta millia. Et rursus in eodem libro cap. XX, cum cantores, inquit, Domini: *Cœpissent laudes canere, et voce consona dicere: Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in æternum misericordia ejus,* vertit Deus insidias hostium populi sui, ut in se ipsos versi mutuis conciderent vulneribus.

V. Hinc illa præclara imperatoris Justiniani vox: « Si sacerdotes, inquit, puris manibus pro republica supplicent Deo, manifestum est quod exercitus bene habebunt. » Et de imbecilliori sexu S. Gregorius magnus lib. VI registri, epist. XXIII, suo tempore Romæ tria millia monialium fuisse dicit: « Quarum, inquit, vita talis est, atque in tantum lacrymis, et abstinentia districta, ut credamus, quia si ipsæ non essent, nullus nostrum jam per tot annos in loco hoc subsistere inter Longobardorum gladios potuisset. » At (o infelicia tempora, et omnium lacrymarum flumine digna) quid dicemus cum inter Longobardorum gladios gemimus, nec tubas, et clangorem sacerdotum audimus, non supplicationum frequentiam, non vitam lacrymis, et abstinentia districtam, non divitiarum contemptum, non voluptatem calcatam, non ambitionem extinctam: « Væ generationi huic (exclamat magna illa Bernardi tuba sermone XXXIII in cantica) væ, inquam, generationi huic a fermento Phariseorum, quod est hypocrisis, si tamen hypocrisis dici debet, quæ jam latere præ abun-

dantia non valet, et præ impudentia non quærit, serpit hodie putida tabes per omne corpus Ecclesiæ, et quo latius, eo desperatius, eoque periculosius quo interius. Omnes amici et omnes inimici, omnes necessarii et omnes adversarii, omnes domestici et nulli pacifici, omnes proximi et omnes quæ sua sunt quærent. Honorati incedunt de bonis Domini, qui Domino honorem non deferunt. Inde is quem quotidie vides meretricius nitor, histrionicus habitus, regius apparatus, inde aurum in frænis, in sellis, in calcaribus, et plus calcaria, quam altaria fulgent. Inde splendida mensæ et cibus et scyphis; inde comessationes, et ebrietates, inde cithara, et lyra, et tibia, inde redundantia torcularia, et promptuaria plena eructantia ex hoc in illud; inde dolia pigmentaria; inde referta marsupia. » Hucusque exclamatio Bernardi.

VI. Proh dolor! Quin potius prævidisse nostra hæc tempora, quam planxisse sua, mihi videtur, cum quotidie de bonis Ecclesiæ tam multos ditari, tam paucos in paupertate sua sustentari videamus. Ubi nunc frugalitas illa, et modestia antiqua in suppellectili, in ornatu, in mensa, in vestitu, in famulatio domus, ut pauperes Christi, et membra illius fame non tabescant. Ubi zelus ecclesiasticæ libertatis tuendæ, ne exactionibus, et oneribus gravetur Ecclesia Dei, ne princeps provinciarum fiat sub tributo, cum de patrimonio Crucifixi militaria stipendia dispensentur, non viduæ, et pupilli, et captivi, et carcerati, et nudi, atque omnino egentes provideantur. Quid insatiabilis illa Anglicana cupiditas, et auri sacra fames, cum in omnia Ecclesiæ bona monasteria, Ecclesias, episcopatus, præbendas, ab Henrico VIII involatum est: *Cum sancta in manu ex-*

traneorum facta sunt, et templum Dei sicut homo ignobilis, vasa gloriæ ejus captiva abducta sunt, et omnis compositio ejus ablata est, quæ erat libera, facta est ancilla, I Macchab. II. Et cum primum in Germania revelatus est homo ille peccati, filius perditionis, impiissimus Lutherus, tunc plane omnia sursum, deorsumque verti cœperunt, facta sunt signa in sole, et luna, et stellis, et in terris pressura gentium, vere et adhuc præ confusione gementium. Nam et sol veritatis obscuratus est, et luna versa est in sanguinem bellantium, et inundaverunt super orbem mala; ipse etiam draco trahebat post se blandiente voluptatum cauda tertiam partem stellarum, hoc est, monachorum et clericorum. Ingemuerunt desolata altaria, planxerunt viduata cœnobita, ploravit omnis Ecclesiæ facies, et lacrymæ ejus adhuc in maxillis ejus, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum, et sacerdotes ipsi in Babylonem abducti sunt.

VII. Denique infelix Germania, eu, quondam felicissima, et abundantia pacis plena, hausto tot hæresum veneno in amentiam versa furere cœpit, ac diffuso per viscera malo eruentis ensibus in seipsam desaviens, urbes, oppida, cœnobita, uno impetu (o nunc patriæ infelicis imago!) pervasit ac detotondit, eos spumentem ac rabido vultu præcipue designans, quos avitæ religionis excellentia, vel monastici cultus observantia, Romano pontifici, Deoque viciniore monstraverat. Nec potuit miseræ nationi usquam præteritorum poenitentia suaderi, aut remedium efficax reperiri, ubique fugam meditante fortuna, cum ad tanti morbi pertinaciam molliendam præter patientiam nihil superesse videretur, ut superavit tandem

(ex parte saltem) perseverantiæ patientiæque modestia, frontem duritiæ, et pervicaciæ insaniam cum recenti imperatoriæ majestatis edicto decretum est pias locorum fundationes, bona et jura illis ecclesiasticis statibus restitui debere, quorum ante prædationem violentam fuerant, et in quorum steterant possessione, proscriptis, et fugatis novatoribus, ne talibus violentiis, et prædis amplius incumberent.

VIII. Ecce tibi post tam justum edictum, miroque plausu ab apostolico cardinalium senatu, ipsoque Ecclesiarum omnium vertice Romano pontifice exceptum, orta quæstio est, et in dubium, ac litem trahi cœptum, quod tanto pondere videbatur stabilitum. Jam plus a litteris, et probationibus, quam a prædonibus imminet timor; plus chartæ, quam enses fervent in prædam; armatur disputatio cum deponitur ferrum, et mitescente indignationis furore in novatoribus, crescit in sapientibus, et prudentibus studium innovandi jura et immutandi decreta. Ad unam Cæsaris vocem conversus est in vaginam gladius militaris, et stetit violentus ille persequentium, et insanientium furor: sed detineri non potuit liberæ mentis ingenium, aut lingua coerceri, quin in dubitationem, molestiamque deduceret, quod e tanta bellantium fatigatione, quasi e naufragio videbatur ereptum. Volant non jam spicula, sed libri, imo et libelli, expanduntur jura, acuntur argumenta, rationes undique conglobantur, et unum in hoc patitur caput, nempe desolata semel monasteria, Ecclesias, collegia excidisse a suæ foundationis jure, nec illis restituenda, e quorum manibus violenter direpta, et ablata sunt, sed liberæ principium, aut pontificis dispositioni relinqui, ut quibus